

ISBN: 978-605-7949-28-8

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 118

Tarih

Editör

Sezai Saraç

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Şubat 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul - Tel: 212 624 21 11

© Orijinal adı *World War One: A Short History* olan bu kitabın Türkiye yayın hakları Telif Sözleşmesi gereği Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.

Birinci Dünya Savaşı

NORMAN STONE

ÇEVİRİ

AHMET FETHİ YILDIRIM

KETEBE

Norman Stone

Dünyaca ünlü İskoç tarihçi ve yazar Norman Stone, 1941 yılında doğdu. Uzun yıllar Oxford Üniversitesi'nde Modern Tarih bölümünde akademisyen olarak görev yaptı ve Cambridge Üniversitesi'nde dersler verdi. İngiltere eski Başbakanı Margaret Thatcher'ın danışmanlığını yaptı. Kariyerinin son yıllarında Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde Avrupa Tarihi dersleri verdi.

Stone dünyanın önde gelen tarihçilerinden biri olarak görülmektedir. Sözde Ermeni Soykırımını reddetmekte ve ısrarla bu konunun tarihçilere bırakılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Kitaplarından bazıları şunlardır:

The Eastern Front 1914-1917, Turkey: A Short History, World War Two: A Short History, Europe Transformed: 1878-1919, The Other Russia: The Experience of Exile, Hitler, İmpatorluk Oyunları.

İçindekiler

Önsöz.....	7
Giriş.....	13
BİRİNCİ BÖLÜM / SAVAŞIN PATLAK VERMESİ.....	19
İKİNCİ BÖLÜM / 1914.....	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM / 1915.....	67
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM / 1916.....	89
BEŞİNCİ BÖLÜM / 1917.....	107
ALTINCI BÖLÜM / 1918.....	137
YEDİNCİ BÖLÜM / AKİBET.....	159
Haritalar.....	167
Bazı Kaynaklar.....	181
Dizin.....	189

Fotoğraf Listesi

Fotoğrafların kaynakları parantez içinde belirtilmiştir.

Savaşın Başlaması

Arşidük Franz Ferdinand ve Düşes Sophie'nin katafalka konan cenazeleri (Hulton-Deutsch Collection/Corbis)

1914

İstanbul'da Türk askerlerinin silah altına alınması
(Bettmann/Corbis)

1915

Batı Cephesi'nde 220 mm.'lik Fransız topu
(Hulton-Deutsch Collection/Corbis)

1916

Somme'da gaz maskeli Britanya makineli tüfek birliği
(Hulton-Deutsch Collection/Corbis)

1917

Doğu Galiciya'da adı saptanamayan bir çarpışmada koşarak bir kilisenin yanından geçen Rus askerleri (Bettmann/Corbis)

1918

Mark IV tankı (Corbis)

Akıbet

Geri dönen Alman ordusu Berlin'den geçerken
(Stapleton Collection/Corbis)

Önsöz

1914'te İngiltere, Avrupa üzerinde egemenlik kurma kararlılığının bir sonucu olarak “şeytanlar tarafından ele geçirilmiş” bir millete karşı durmak zorunda kaldı.

Modern Avrupa hakkında ilginç olan şey şu ki, sınırlara baktığınızda Almanya'nın 105 yıl önce bir Pazartesi günü patlak veren 1. Dünya Savaşı'nı kazandığını düşünebilirsiniz. Avrupa Birliği ve eski Sovyet Devletleri, merkez üssü Berlin'miş gibi görünen bir Avrupa ile ilişkilendirilir. İskandinavya'dan Türkiye'ye tırlar Alman menşeli sanayi ürünlerini taşır; Euro üzerinde Almanların belirgin bir hâkimiyeti vardır; “Eurozone” üzerinde baskın olan güç de Deutsche Bank'tır.

Bu durum ilginç bir şekilde, Eylül 1914'te savaşı Almanya'nın kazandığını düşünen bir Alman Şansölyesi'nin söylediklerini yansıtır: Buna göre Avrupa bağımlı devletlerden meydana gelmeli ve Rus İmparatorluğu yıkılmalıdır. Ve aslına bakılırsa meydana gelen şey de budur. Elbette bugünün Almanları 1914'teki atalarından epey farklıdır, ne var ki günümüzün post-Sovyet devletleri ilk olarak bu atalar tarafından oluşturulmuştur. Bu durumun en net gözlenebildiği yer mev-

cut devletlerin en büyüğü olan, sahip olduğu tahıl ve kömürle (Alman) imparatorluğunun incisi olan Ukrayna'dır. Rusya ile birlikte Ukrayna üzerinde günümüzde girilen çıkmaz 1914'ün 100. yılına fazlasıyla uygun bir göstergedir.

Almanya mı, Rusya mı?

1914 Anglo-Alman savaşının patlak vermesinin görünürdeki sebebi Almanya'nın İngiltere'nin koruması altındaki tarafsız Belçika'yı işgal etmesidir. Elbette bu olayda hatalı taraf Almanya'dır, yine de bu 1 milyon İngiliz askerinin ölmesine değer miydi? Bu soru, Birinci Dünya Savaşı anma törenlerinin üzerine gölge gibi çöken bir sorudur. Belçika, İngilizler için gerçekten de önemliydi çünkü donanmasını burada konuşlandıracak bir düşman Londra ve İngiliz ticareti üzerinde büyük bir tehdit meydana getirecekti ve mevcut durumda bu tehdidin adı Almanlardı.

Almanlar ultra-modern bir savaş filosu oluşturmuştu ve asıl amaçları tüm dünyaya yayılmış bulunan ve İngiliz Kanalı'nı güçlü bir şekilde savunmaya hazır Kraliyet Donanması'nı tehdit etmekte. Yeterince açık bir şekilde ortaya konan amaçları İngilizleri buyruklarına uymaya zorlamaktı. Bu girişim hezimetle sonuçlandı çünkü İngilizler daha evvelinde Fransa ile deniz savunmasına ilişkin bir anlaşma imzalamıştı. Hatta bir adım daha öteye gitmiş ve Fransa'nın müttefiki Rusya ile de ittifak kurmuşlardı.

Doğu'da ve Batı'da meydana gelen savaşları birbirine bağlayan şey buydu ve tarihi daha eskiye dayanan bir soruyu yeniden gündeme taşıdı. 1. Dünya Savaşı 1840'tan beri İngiltere dış politikasının merkezinde yer alan çok önemli bir soru işaretinin devamıdır: Almanya mı Rusya mı? İngilizler 1914'te tercihlerini Ruslardan yana kullandılar, tıpkı 1941'de tekrar yaptıkları gibi.

Geçmişe dönüp baktığımızda bunun tartışmasız bir seçim olduğunu düşünebiliriz, ne var ki durum böyle değildir. Bir zamanlar İngiltere'nin Almanya ile çok farklı ve çok daha sıkı fıkı bir ilişkisi vardı. İlkın Kraliyet aileleri arasında tartışmasız güçlü bağlar mevcuttu -Kraliçe Elizabeth, en büyük torunu olan Alman Kayzeri'nin kollarında can verdi. Eğitimli Britanyalılar savaştan önceki dönemlerde Alman kültürünü ve edebiyatını iyi bilirdiler ki savaştan sonra bir daha hiç böyle olmadı. İki ülke de Protestan bir geçmişi paylaşıyordu.

Almanya büyük bir Avrupalı devletti. İngiliz Kabinesi'nin üç üyesi Alman üniversitelerinde eğitim görmüş hatta biri bazı Almanca felsefi metinlerin tercümesini yapmıştı. Almanya'da eğitim sistemi ve sosyal hizmetler daha düzgün işliyordu ve tıpkı Britanya'daki İrlanda sorununa benzer bir şekilde Polonya sorunu ile karşı karşıya olmasına rağmen, Almanya'da hiç bir zaman IRA benzeri bir örgüt ortaya çıkmadı.

Şüphesiz bazı tarihçiler İngiltere'nin asla Almanya ile ters düşmemesi gerektiğini ileri sürer: bunlara göre İngiltere pekâlâ Almanya'nın egemenliği altındaki bir Avrupa ile birlikte yaşayabilirdi, tıpkı bugün her ne kadar farklı bir surette olsa da yaşadıkları gibi.

Alman nefreti yayıldı

Daha 1918'de savaşın etkisiyle birlikte Alman olan her şeye karşı duyulan derin nefret dalgasına karşın Londra'da Almanlarla pazarlık masasına oturulması gerektiğini savunan üst düzey şahsiyetler bulunuyordu. Onlara göre İngiltere dalgalara hükmedecek, Almanya da Avrasya'nın hâkimi olacaktı. Bu görüşlerin satır aralarında Almanya ile barış yapılması şeklinde bir eğilimin var olduğunu görürüz.

Almanya Dışişleri Bakanlığı mensubu ve bir İngiliz aşığı olan Baron von Kuehlmann, İspanya aracılığıyla Almanların bir